Januari 2022

PROEFTUIN KRIMPENERWAARD



PROEFTUIN TROTS OP DE KRIMPENERWAARD

IN EEN NOTENDOP

De afgelopen vier jaar hebben we in tal van pilots binnen de Proeftuin nieuwe agrarische toekomstperspectieven ontdekt en verkend. Welke kansen bieden ze voor de landbouw en het gebied? Dat leer je vooral door vanuit onderzoek en praktijk gezamenlijk te experimenteren; wat is haalbaar en past bij de cultuur en het ondernemerschap van de Krimpenerwaard? Want dat is een belangrijke voorwaarde om als gemeente en melkveehouderij aan landbouw met toekomstwaarde te werken. Deze update bevat een beknopt overzicht van de experimenten, acties en resultaten van de 2e helft van 2021 (vanwege de geldende coronamaatregelen waren fysieke bijeenkomsten slechts beperkt mogelijk).





VEENVERRIJKING MET KLEI

Klei in veenbodems lijkt steeds meer een kanshebber om bodemdaling en CO_2 uitstoot te beperken. Klei hecht zich makkelijk aan organische stof in de grond en remt daarmee veenafbraak. We experimenteren in het veld bij de boer en meten het effect op bodem, gewas en draagkracht. In het laboratorium testen we o.a. de werking van verschillende soorten klei, voeren we CO_2 metingen uit en onderzoeken we de rol van wormen bij het inmengen van de klei in het veen. Raakt ook aan Grip op Draagkracht.

ACTIES / RESULTAAT

- Bij 4 agrarische ondernemers in de Krimpenerwaard is n.a.v. de kleiloterij, klei gebracht voor +/- een halve hectare om praktijkervaring op te doen. Deze klei is in juni op de percelen opgebracht. Resultaten eerste metingen voorjaar 2022.
- Bij pilotboer Marinus de Vries in Stolwijk zijn nieuwe proefvelden aangelegd en is bij een deel van de percelen een tweede dosis opgebracht om het effect van herhaalde toepassingen te monitoren. Belangrijke vraag bij deze 'toepassing in de praktijk': Geeft kleitoevoeging minder veenafbraak? Meting van CO_2- productie in proefveldjes met en zonder klei (de eerste monstername is geweest en de monsters worden geanalyseerd)

LINKS / MEER INFORMATIE

- Lees artikel op Agraaf.nl: Fotoserie: Eerste resultaten Klei in veen Krimpenerwaard lijken positief
- Lees artikel in het AD: Geeft klei uit de Betuwe onze veenboeren toekomst?

PROEFTUIN KRIMPENERWAARD

MIJN KOERS in de Krimpenerwaard



MIJN KOERS

In het programma Mijn Koers werken melkveehouders aan hun ondernemerskoers voor de komende jaren. Daarvoor is het belangrijk te ontdekken/bepalen wat bij je past en welk ondernemersperspectief daarbij hoort. In Mijn Koers vertalen deelnemers hun perspectief naar een plan met concrete acties en stappen om hun doel te bereiken.

ACTIES / RESULTAAT

- Derde en vierde deelnemersgroep Mijn Koers in uitvoering
- Film YouTube en slotbijeenkomst deelnemersgroep 2 met diverse gebiedspartners
- Online avondsessie voor erfbetreders
- Online bijeenkomst gemeente en ondernemers
- Online Koers-sessies met deelnemers en expertgroepleden over ondernemerschap en (markt) kansen voor ondernemers
- Start van 3 thematrajecten: biologische landbouw, korte ketens, gebiedsproces ‘Bodemdaling en klimaat’.

LINKS / MEER INFORMATIE

- Film: Deelnemers vertellen
- Nieuwsbericht over slotbijeenkomst: Koers-zetten met mogelijkmakers

---



ADAPTIEF WATERMANAGEMENT

(VERVOLG OP ONDERWATERDRAINAGE)

Sinds de aanleg van waterinfiltratie (WIS) bij twee pilotbedrijven in de Krimpenerwaard, volgen we het effect ervan op bodemdaling, draagkracht en grasgroei. Dat doen we door intensieve monitoring van de grondwaterstanden op de proefpercelen en op twee referentiepercelen. En door monitoring van bodemvocht m.b.v. bodemsensoren. Ook monitoren we de graskwaliteit in het gedraineerde en niet-gedraineerde perceel en de effecten van WIS op de bedrijfsvoering. Inzichten die we gebruiken bij de verkenning naar de bijdrage van waterinfiltratie aan duurzaamheidsdoelstellingen zoals kruiden en biodiversiteit.

Raakt ook aan Grip op Draagkracht en aan experiment Weiden bij Hoog Water (van KTC Zegveld).

ACTIES / RESULTAAT

- Goed bezochte zomerexcursie met WIS-demo voor gemeenteraad, provinciale staten en Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard op het bedrijf van de familie Mulder in Vlist.
- Data en kennis verzamelen over effecten WIS op grondwater, bodem, bodemdaling en grasgroei i.s.m. KTC Zegveld
- Hogere grondwaterstand gerealiseerd (doelstelling 2021), dit vroeg extra inspanning en alertheid van de boeren, maar bleek eenvoudiger dan in 2020.

LINKS / MEER INFORMATIE

- Lees meer over de excursie: Proeftuinexcursie voor bestuurders













GRIP OP DRAAGKRACHT EN MET MINDER DRUK MEER LUCHT AAN DE BODEM

In deze twee pilots draait het om de vraag hoe we, zeker bij vernatting, de draagkracht van percelen kunnen verhogen t.b.v. beweiden en berijden van het perceel. Daarvoor meten we draagkracht en vochtgehalte, onderzoeken de effecten van grasrassen en weidemanagement en delen we kennis met veehouders. Ook verkennen we welke praktische mogelijkheden er zijn om rijschade, bodemverdichting en productieverlies te voorkomen. Niet door nieuwe machines, maar door een andere manier van denken en ander gebruik van bestaand materieel in de veengebieden.

Raakt ook aan Adaptief Weiden en Klei in Veen

ACTIES / RESULTAAT

- Metingen aan verschillende grasrassen Engels raaigras (proefbedrijf open teelten in Lelystad van Wageningen University & Research) laten zien dat diploïde grassen een hogere draagkracht hebben dan tetraploïde rassen. Deze laatste vormen minder spruiten waardoor er per m^2 minder plantjes staan
- Een goedbezochte velddemo Draagkracht en Rijschade in de zomer van 2021 over maatregelen die positief bijdragen aan het optimaliseren van de lucht- en waterhuishouding in de bodem.

LINKS / MEER INFORMATIE

- Lees meer over de velddemo:
  Demo-avond 'lucht en water' voor optimale grasgroei



KRIMPENERWAARDEMAKERS

Wat zijn de mogelijkheden om laagwaardige biomassastromen (bijv. rietmaaisel) die in de Krimpenerwaard vrijkomen om te zetten in hoogwaardig voedsel met behulp van insecten? Het gaat daarbij vooral om biomassa die vrijkomt bij de natuurontwikkeling van landbouwgrond naar natuur.

ACTIES / RESULTAAT

- Samen met Zuid-Hollands Landschap is gestart met een verkenning van de verschillende biomassastromen die jaarlijks in de Krimpenerwaard vrijkomen, vooral tijdens overgangsbeheer bij natuurontwikkeling van landbouwgrond naar natuur.
- Eerste experiment bij de Feedback Farm in de Alblasserwaard naar omzetting van laagwaardige biomassa (in dit geval rietmaaisel) door Zwarte Soldaatvlieglarven laat zien dat het gebruikte rietmaaisel een voorbewerking nodig heeft voordat de larven het kunnen verwerken.







WEIDEBUFFET MET KRUIDEN

Kruiden zijn van waarde voor het vergroten van de biodiversiteit. Maar op veen hebben zij het lastig vanwege de concurrentie met gras; grassen zijn sterker waardoor kruiden minder kans hebben. Samen met melkveehouders verkennen we welke kruidenmengsels het beste aanslaan en hoe het beste om te gaan met (technische) uitdagingen van het inzaaien en managen van kruiden in grasland (zoals bemesting).

Raakt ook aan Grip op Draagkracht en Winst en Weidevogels (van LBI)

LINKS / MEER INFORMATIE

- Download de factsheets op Weidebuffet met kruiden

ACTIES / RESULTAAT

- Er is steeds meer interesse om met kruiden aan de slag te gaan en daardoor behoefte aan meer kennis over introductie en beheer van kruiden
- Grote verschillen tussen de bedrijven; van actief sturen op behoud van kruiden tot passief 'beheer'; geen extra inspanning om kansen voor kruiden te vergroten door bijv. minder bemesting
- Slootkantbeheer met kruiden zien deelnemers als kansrijk mede dankzij actief beleid en stimulans door agrarische natuurvereniging Weidehof.
- Goed bezochte Tour de Boer met strokenfreesdemo op 30 september 2021
- Informatiepakket met factsheets over:
    - Productief kruidenrijk grasland
    - Extensief kruidenrijk grasland
    - Kruidenrijke slootkant
    - Doorzaaien van kruiden in bestaand grasland



ADAPTIEVE JONGVEE OPFOK

Samen met melkveehouders onderzoeken we hoe en waar je kunt sturen op optimale groei en gezondheid van het kalf in de eerste maanden. Denk aan voeding, sociale interactie, waarmee het adaptief vermogen van de kalveren wordt vergroot. Sinds de start van de pilots op de deelnemende bedrijven, volgen we de dieren die in de proef geboren zijn.

Raakt ook aan Passende Koe.

LINKS / MEER INFORMATIE

- Kijk voor papers en rapporten op GrazyDaiSy en op Research output van Margret Wenker

ACTIES / RESULTAAT

- Gestart met 'adaptieve jongvee opfok' op de Passende Koe-bedrijven; monitoring biestkwaliteit en groei kalveren.
- Online brainstormsessies met deelnemers over innovatieve kalveropfoksystemen (aansluiting melkveebedrijf op vleeskalverhouderij, en innovatieve vleeskalveropfok).
- Veehouders zijn bekend met de opfokmethoden en meten, interpreteren en implementeren de kennis die ze opdoen over droogstand, biestkwaliteit en groei en ontwikkeling van de kalveren
- Interesse vanuit de Dierenbescherming (Beter Leven Keurmerk) en Weerribben Zuivel in de resultaten voor mogelijke criteriabepaling t.b.v productie van melk (en eventueel vlees) van koeien/kalveren die met 'meer aandacht voor de koe-kalf band' zijn opgegroeid.



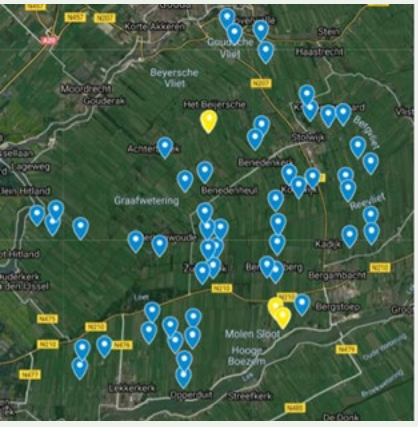
NETWERK DUURMELKEN KRIMPENERWAARD

Opzet van een serie bijeenkomsten rondom de mogelijkheden van een verlengde lactatie bij koeien. Duurmelken is het doelbewust later insemineren van koeien, zodat de tussenkalftijd verlengd wordt van 365 naar bijvoorbeeld 450 dagen. Het kan voor de koe en arbeid technisch een aantal voordelen hebben, maar er komt ook het een en ander bij kijken. Het project is januari 2021 gestart. De bijeenkomsten zijn i.s.m. project 'Lactatie op maat' van Wageningen Livestock Research.

Raakt ook aan Passende Koe

ACTIES / RESULTAAT

- Er waren twee bijeenkomsten gepland in november 2021 op een bedrijf dat duurmelken praktiseert. Vanwege corona zijn deze bijeenkomsten afgelast. De online bijeenkomst in februari gaat over wat je tegenkomt als veehouder als je aan duurmelken begint. Daarna volgen bijeenkomsten met telkens ca 4 deelnemers op het bedrijf van één van de deelnemers om te kijken welke koeien geschikt zijn voor duurmelken.



GRONDSLAG WATER

In deze pilot meten en monitoren we op ruim 60 locaties in de Krimpenerwaard de grondwaterstanden. Dat levert data en inzichten op die helpen bij bewustwording. En om een goede dialoog te voeren over de impact van grondwaterstanden met de verschillende stakeholders. De pilot is eind 2020 van start gegaan.

ACTIES / RESULTAAT

- Werving van deelnemers voor 68 meetlocaties. De meetlocaties zijn in overleg met onder andere Waterschap HHSK en PPP-Agro Advies bepaald op basis van kennis van het gebied.
- Plaatsen van de peilbuizen op de volgende locaties, inmeten van alle locaties met GPS en het handmatig ijken van de peilbuizen:
- Maandelijks wordt een grafiek gedeeld met alle deelnemers met daarop het gemiddelde verloop van de grondwaterstand van alle meetpunten. Zeven deelnemers hebben aangegeven dat zij graag op de hoogte gehouden willen worden van het verloop van de grondwaterstand op het eigen bedrijf. Met hen wordt ook de grafiek van de grondwaterstand op het eigen bedrijf gedeeld.



PASSENDE KOE

Meten is weten! Daarom onderzoeken we in de pilot Passende Koe op twee melkveebedrijven in de Krimpenerwaard hoe je melk kunt blijven produceren met zoveel mogelijk eigen gras, weidegang, vers gras voeren op stal en weinig/geen maïs. Welke factoren spelen daarbij een rol en welke koe past daar dan bij? Wageningen Livestock Research is betrokken bij de data-analyse.

Raakt ook aan Adaptieve Jongvee opfok

ACTIES / RESULTAAT

- Metingen op beide bedrijven aan gedrag, gezondheid en productie van 25 focus koeien gedurende een volledig stalseizoen (winter 2020/2021) en een volledig weideseizoen (2021). Ook zijn in het weideseizoen wekelijks vers gras monsters geanalyseerd en de klauwen van de koeien op beide bedrijven beoordeeld aan het begin en het eind van het weideseizoen.
- Uitwerking resultaten in winter 2021-2022 en besproken met de twee meetbedrijven. Planning is om 3-4 groepsbijeenkomsten te organiseren voor geïnteresseerde veehouders voorjaar 2022..

LINKS / MEER INFORMATIE

- Lees meer over een van de meetbedrijven op Agraaf.nl: Zoeken naar passende koe in de Krimpenerwaard

---



ADAPTIEF BEWEIDEN

Wat is ervoor nodig om een beweidingssysteem zo in te richten dat je optimaal gras in melk kunt omzetten, met oog voor arbeidsgemak en robuustheid van het systeem, maar ook voor draagkracht, biodiversiteit en weidevogelbeheer? Hoe werkt weiden met een verhoogd grondwaterpeil? In proeven op een aantal demobedrijven in de Krimpenerwaard en op proefboerderij KTC Zegveld doen we hier onderzoek naar.

Raakt ook aan Grip op Draagkracht aan experiment Weiden bij Hoog Water (van KTC Zegveld).

ACTIES / RESULTAAT

- De demo's **adaptief weiden** in de Krimpenerwaard zijn voortgezet; monitoring en begeleiding lopen volgens planning. De beweiding zelf liep dit (voor)jaar lastig vanwege de natte omstandigheden.

De demo **weiden bij hoog water**:

- Succesvolle aanleg van waterinfiltratie (WIS) bij twee melkveehouders, waarbij één van hen een mooie plasdras heeft gecreëerd voor de weidevogels
- Kennis en ervaringen worden actief gedeeld via de groepsapp.
- Draagkracht en waterpeil worden gemeten en gemonitord.

LINKS / MEER INFORMATIE

- Lees meer op Waterinfiltratie, wormen en weidevogels



ENERGIERIJK GEWAS

In deze pilot wilden we verkennen wat de (technische) mogelijkheden zijn om energierijk gewas te telen en in te zetten naast het eigen gras in het rantsoen voor melkkoeien. Hierdoor zou het voeren van snijmaïs overbodig kunnen worden. Literatuuronderzoek en praktijkproeven op experimenteerpercelen laten zien dat hier geen perspectief in zit. Beste gewas voor Krimpenerwaards veengebied blijft gras. Rapportage over verkenningsfase in voorjaar 2022.



DUURZAME KAVELPADEN

Theoretische verkenning van alternatieve materialen om de huidige betonnen kavelpaden te vervangen. Van belang zijn factoren als gewicht (huidige beton wordt als te zwaar ervaren), effect op inklinking en bodem. Focus op duurzaamheid, verplaatsbaarheid (kavelruil), bruikbaarheid bij gladheid (bij regen), koevriendelijkheid, kostprijs en kringloopdenken. Deze deskstudie naar verschillende materialen is eind 2020 gestart en in 2021 afgrond, eindrapportage voorjaar 2022.

DUURZAAMHEIDSDATA KRIMPENERWAARD



Om landbouw met toekomstwaarde vorm te geven is het nodig om te weten waar je staat en waar je heen wilt en kunt. Data helpen daarbij en vergroten inzicht. We verzamelen cijfers en feiten, vergelijken en analyseren om deelprojecten te verbinden en ondersteunen.

ACTIES / RESULTAAT

- De activiteiten in 2021 zijn voornamelijk gericht op het beter communiceerbaar maken van data.
- Productie factsheets over: Broeikasgasemissies, Kenmerken landbouw Krimpenerwaard, Ontwikkelstrategien en Uitdagingen melkveehouderij 2030 en verder
- Opzet online databank 'Waardedata' die alle verzamelde data toegankelijk maakt en kan verbinden. De databank is in ontwikkeling en zal voorjaar 2022 opgeleverd worden. De Waardedata-bank wordt zoveel mogelijk voorzien van bronnen inclusief URL's, zodat ook de komende jaren nog op relatief makkelijke wijze de laatste versies van data kunnen worden gevonden. Deze databank wordt samengesteld met in acht neming van de privacy wet- en regelgeving.

LINKS / MEER INFORMATIE

- Download de factsheets op Waardse feiten en cijfers

HOOIMELKEN



Mogelijkheden verkennen om in de Krimpenerwaard hooi te maken, hooimelk te produceren en te vermarkten. Hoe kunnen we hooi het beste voeren aan de veestapel, welke diergroepen zijn daarvoor het meest geschikt en in combinatie met welke voedermiddelen komt het hooi het meest tot haar recht? En hoe ziet een goed verdienmodel eruit? Deze verkenning is eind 2020 gestart.

ACTIES / RESULTAAT

- Verkennend gesprek met initiatiefnemer over de diverse aspecten van hooi maken, hooi voeren en vermarkten, inclusief rekenmodellen om op bedrijfsniveau om kosten/baten in kaart te brengen.
- Excursie met zo'n 25 agrariërs naar het bedrijf van Blitterswijk in Werkhoven waar hooi drogen, voeren en tot waarde maken al succesvol wordt toegepast.
- 8 veehouders uit de Krimpenerwaard en de projectleiders van 'Uut Hooi' zijn in oktober in gesprek gegaan over mogelijke aansluiting bij dit initiatief om hun melk op dezelfde manier tot waarde te brengen.

LINKS / MEER INFORMATIE

- Lees meer over de excursie:
  Excursie hooimelk smaakt naar meer



De Proeftuin Trots op de Krimpenerwaard is een initiatief van de gemeente Krimpenerwaard, ondersteund door de provincie Zuid-Holland. Uitvoering is in handen van PPP-Agro Advies, het Louis Bolk Instituut en het Veenweiden Innovatiecentrum (VIC).







Een aantal pilots van de Proeftuin Krimpenerwaard maakt deel uit van de Regio Deal Bodemdaling Groene Hart. Het Groene Hart heeft een veenbodem en daardoor veel last van bodemdaling, zowel in het agrarisch als stedelijk gebied. Binnen de Regio Deal werken 8 regionale overheden, de rijksoverheid, kennisinstellingen, agrarische sector, bewoners en bedrijfsleven samen aan een aanpak voor het omgaan met bodemdaling. Dit gebeurt door 23 innovatieve experimenten uit te voeren. De kennis en oplossingen die in de regio worden verzameld, kunnen ook op andere plaatsen in Nederland en mogelijk internationaal worden toegepast. Meer informatie leest u op www.bodemdalingdebaas.nl.

REGIO DEAL BODEMDALING GROENE HART

gemeente Krimpenerwaard

provincie ZUID HOLLAND

PPP AGRO ADVIES

Louis Bolk Instituut

VIC ZEGVELD VEENWEIDEN INNOVATIECENTRUM